

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ А.М.Гедзик

“ _____ “ _____ 20__ р.

ПРОГРАМА
державного кваліфікаційного екзамену
«Комплексний екзамен за фахом»

Галузь знань: **0202 Мистецтво**

Напрямок підготовки: **8.02020401 Музичне мистецтво.**

Спеціалізація: **фортепіано;**

Спеціалізація: **струнні інструменти, духові інструменти, народні інструменти.**

Кваліфікаційний рівень: **магістр**

Форма навчання: **денна**

Затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва
(протокол № 1 від «29» серпня 2016 р.)

Завідувач кафедри _____ Бай Ю.М.

Схвалено науково-методичною комісією факультету мистецтв
(протокол № 1 від «29» серпня 2016 р.)

Голова комісії _____ Король А.М.

Умань, 2016 р.

Програма державного кваліфікаційного екзамену для випускників спеціальності 8.02020401 «Музичне мистецтво» (денна форма навчання, ОКР «Магістр»). – Умань, 2016. – 13 с.

Розробники:

кандидат педагогічних наук, доцент Кремешна Т.І.

кандидат педагогічних наук, доцент Калабська В.С.

кандидат педагогічних наук, старший викладач Радзівіл Т.А.

Рецензент: кандидат мистецтвознавства, професор Бай Ю.М.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до організації та проведення державного кваліфікаційного екзамену «Комплексний екзамен за фахом»

Проведення державного кваліфікаційного екзамену «Комплексний екзамен за фахом» має на меті перевірити рівень практично-творчої підготовки студентів-інструменталістів:

1) «Фах»: студенти повинні володіти стилістичними засобами втілення авторських та власних інтерпретаторських задумів та комплексом професійної компетентності соліста-інструменталіста;

2) «Концертмейстерський клас»: студенти повинні показати рівень володіння основами комунікативної культури між концертмейстером та іншими виконавцями (вокалістами та інструменталістами);

3) «Оркестровий клас та диригування оркестром»: студенти повинні володіти навичками гри на інструментах народного (симфонічного, духового) оркестру та комплексом професійної компетентності ансамбліста-інструменталіста; повинні показати рівень володіння мануальною, диригентською технікою під виконання оркестром та солістами його державної програми;

4) «Методика викладання фахових дисциплін у ВНЗ» студенти повинні продемонструвати здатність до організації навчально-виховного процесу у ВНЗ та спеціалізованих мистецьких навчальних закладах, діагностування виконавської майстерності та індивідуальних особливостей особистості і визначення стратегії її особистісного розвитку, проведення науково-дослідної роботи у сфері музично-педагогічної діяльності, покращення професійного рівня, удосконалення професійної майстерності.

На державному кваліфікаційному екзамені студент має довести відповідний рівень підготовки з фаху, концертмейстерського класу (для спеціалізації фортепіано) оркестрового класу та диригування оркестром (для спеціалізації струнні інструменти, народні інструменти, духові інструменти) та методики викладання фахових дисциплін у ВНЗ, та який стане підґрунтям для подальшої професійної діяльності в якості викладача професійного навчально-виховного закладу, артиста та диригента оркестру (ансамблю), концертмейстера, артиста-соліста-інструменталіста.

Державний кваліфікаційний екзамен проводиться відповідно до встановленого розкладу, складається із двох частин:

- I. Виконання трьох інструментальних творів на основному музичному інструменті у якості соліста-інструменталіста; виконання двох творів у якості концертмейстера (для спеціалізації фортепіано);

диригування двома оркестровим творами, один з яких написаний для соліста (інструменталіста або вокаліста) з оркестром (для спеціалізації струнні інструменти, народні інструменти, духові інструменти).

II. Демонстрування рівня підготовки з «Методики викладання фахових дисциплін у ВНЗ», шляхом відповіді на два теоретичних та одне практичне завдання, що викладені у білетах.

Оцінювання державною екзаменаційною комісією проводиться за 100 – бальною шкалою.

**СТРУКТУРА І ЗМІСТ ДЕРЖАВНОГО
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
«КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН ЗА ФАХОМ»
Напрям підготовки 8.02020401 Музичне мистецтво
(денна форма навчання)**

1. ЗМІСТ ЗАВДАННЯ З ФАХУ

На державному кваліфікаційному екзамені з фаху студент повинен показати професійне володіння грою на основному музичному інструменті. З цією метою він демонструє виконання трьох музичних творів різних форм, стилів та жанрів: поліфонічний твір; твір великої форми; п'єса складної форми. Під час сольного виконання студенту необхідно вирішити такі завдання:

- виконати напам'ять поліфонічний твір; твір великої форми; п'єсу складної форми;
- продемонструвати набуті вміння сольного виконання у концертних умовах;
- продемонструвати професійне володіння необхідним інструментально-технічним комплексом: основами інтерпретації інструментальних творів; стилістичними засобами втілення авторських та власних інтерпретаторських задумів; комплексом професійної компетентності соліста.

2. ЗМІСТ ЗАВДАННЯ З КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОГО КЛАСУ

На державному кваліфікаційному екзамені з концертмейстерського класу студент повинен показати практичне володіння основами комунікативної культури між концертмейстером та іншими виконавцями (вокалістами та інструменталістами). Під час державного кваліфікаційного

екзамену з концертмейстерського класу студенту необхідно вирішити такі завдання:

- виконати два твори у ролі концертмейстера для соліста-інструменталіста та соліста-вокаліста;
- продемонструвати набуті вміння забезпечувати музичний супровід у концертних умовах;
- продемонструвати професійне володіння основами інтерпретації інструментальних творів;
- продемонструвати вміння втілювати художній образ твору у співпраці з іншими музикантами.

3. ЗМІСТ ЗАВДАННЯ З ОРКЕСТРОВОГО КЛАСУ ТА ДИРИГУВАННЯ ОРКЕСТРОМ

На державному кваліфікаційному екзамені з оркестрового класу та диригування оркестром студент повинен показати професійне володіння диригентською технікою та грою на оркестровому музичному інструменті.

З цією метою він демонструє диригування двох музичних творів різних форм, стилів та жанрів, один з яких з солістом та як оркестрант виконує партії інших диригентів-випускників. Під час диригування студенту необхідно вирішити такі завдання:

- виконати напам'ять два різнохарактерні твори;
- продемонструвати набуті вміння колективного музикування у концертних умовах;
- продемонструвати професійне володіння необхідним мануально-технічним комплексом: основами інтерпретації оркестрових творів; стилістичними засобами втілення авторських та власних інтерпретаторських задумів; комплексом професійної компетентності диригента та учасника ансамблю, оркестру.

4. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН У ВНЗ

На державному кваліфікаційному екзамені студент має довести відповідний рівень підготовки з «Методики викладання фахових дисциплін у ВНЗ», який стане підґрунтям для подальшої професійної діяльності в якості викладача фахових дисциплін у ВНЗ та артиста-соліста-інструменталіста.

План-схема побудови відповіді на питання державного екзамену з методики викладання фахових дисциплін у ВНЗ:

- Чітке визначення сутності поняття, явища чи процесу, що розглядається.

- Аналіз основних характеристик поняття, явища.
- Розкриття змісту педагогічного завдання, що пов'язане з поняттям.
- Розв'язання даного питання в теорії та практиці підготовки фахівців дошкільної освіти.
- Стислий підсумок (резюме).

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАННЯ,
виконаного на державному кваліфікаційному екзамені
«Комплексний екзамен за фахом»
(освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»)

Фах

A (відмінно, 90-100 балів) – передбачає творче, змістовно-емоційне виконання творів. Власне емоційне бачення творів гармонійно пов'язане зі стилістичним авторським викладом. Певна оригінальність інтерпретаційних рішень знаходиться у межах виконавських норм та еталонів. У процесі виконання вносяться корективи, що не заважають загальному враженню. Технічні засоби виконання органічно підпорядковуються змісту твору. Студент виконує твір артистично й переконливо, що свідчить про наявність образного мислення, виконавського досвіду, мобільність та функціональність його ігрового апарату, широкий діапазон асоціативних зв'язків та відчуттів.

B (дуже добре, 82-89 балів) – виставляється студенту за виконання, де створення виконавських гіпотез чи концепцій підпорядковується усталеним нормам, та не обмежується формально точним виконанням тексту. Спостерігаються деякі неточності при виконанні нефіксованих у нотах виконавських деталей авторського тексту (звуковидобування, інтонування, колористичні можливості музичного інструменту). Незначні технічні помилки, що стосуються стабільності та віртуозності, корегуються під час виконання і майже не псують загального враження від виконання твору.

C (добре, 75-81 бал) – виставляється студенту за виконання, де створення виконавських гіпотез чи концепцій підпорядковується тільки усталеним нормам, та обмежується формально точним виконанням тексту. Спостерігається неточне виконання або відсутність деяких нефіксованих у нотах виконавських деталей авторського тексту (звуковидобування, інтонування, колористичні можливості музичного інструменту), що свідчить про недостатньо сформовані аналітичні та технологічні вміння. Незначні технічні помилки, що стосуються стабільності та віртуозності, корегуються під час виконання і майже не псують загального враження від виконання твору.

D (задовільно, 69-74 бали) – виставляється за виконання, у процесі якого спостерігаються неточності у виконанні або відсутність деяких нефіксованих у нотах виконавських деталей авторського тексту

(звуковидобування, інтонування, колористичні можливості музичного інструменту), що свідчить про недостатньо сформовані аналітичні та технологічні вміння. Серйозна технічна помилка на деякий час вибиває виконавця із образу проте відбувається швидке корегування власної репродукції твору.

E (достатньо, 60-68 балів) – виставляється за виконання, у процесі якого спостерігаються неточності у виконанні або відсутність деяких нефіксованих у нотах виконавських деталей авторського тексту (звуковидобування, інтонування, колористичні можливості музичного інструменту), що свідчить про недостатньо сформовані аналітичні та технологічні вміння. Будь-яка технічна помилка на деякий час вибиває виконавця із образу і тим самим порушує загальне враження від виконання, через неможливість миттєвого корегування власної репродукції твору.

FХ (незадовільно, 35-59 балів) – відповідає виконанню, коли виконавська концепція наближується до усталених норм, спостерігаються значні стилістичні відхилення від оригінального авторського викладу. У процесі виконання відчувається обмеженість мобільності функціонального ігрового апарату і як наслідок цього – м'язова напруга, прикутість погляду виконавця до клавіатури. Будь-яка технічна помилка на деякий час вибиває виконавця із образу і тим самим порушує загальне враження від виконання, через неможливість миттєвого корегування власної репродукції твору. Виконання складає враження нестабільності і невибудованості по формі.

F (незадовільно, 1-34 бали) – відповідає виконанню, коли студент допустив суттєві помилки в тексті творів, виявив низький рівень виконавської компетентності та неспроможність до подальшої професійної діяльності у якості соліста-інструменталіста.

Концертмейстерський клас

A (відмінно, 90-100 балів) – студент виявив високий рівень концертмейстерської компетентності, бездоганно виконав концертну програму з дотриманням авторського тексту й інтерпретаційного плану відповідно до програмових вимог.

B (дуже добре, 82-89 балів) – студент виявив добрий рівень концертмейстерської компетентності та успішно виконав твори концертної програми з незначними технічними огріхами.

C (добре, 75-81 бал) – в загальному вірне відтворення нотного тексту творів концертної програми з певними текстуальними помилками. Студент виявив належний рівень концертмейстерської компетентності.

D (задовільно, 69-74 бали) – студент виявив достатній рівень концертмейстерської компетентності та знання творів концертної програми, але допустив кілька суттєвих текстуальних та ансамблевих помилок.

E (достатньо, 60-68 балів) – концертмейстерська компетентність студента і знання творів концертної програми задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.

FХ (незадовільно, 35-59 балів) – студент виявив посередній рівень концертмейстерської компетентності, допустив значну кількість текстових помилок та ансамблевих огріхів. Студент має можливість повторного складання іспиту.

F (незадовільно, 1-34 бали) – студент допустив суттєві помилки в тексті творів, виявив низький рівень концертмейстерської компетентності та неспроможність до подальшої професійної діяльності у якості концертмейстера.

«Оркестровий клас та диригування оркестром»

A (відмінно, 90-100 балів) – магістрант виявив високий рівень диригування оркестром та доніс образний зміст творів. Дотримався довершеної культури диригентських штрихів та прийомів. Представив відповідно оформлений інструментований твір для оркестру факультету мистецтв та щоденник репетицій з оркестром.

B (дуже добре, 82-89 балів) – диригування магістранта відповідало рівню вимог «А», але було допущено незначні текстові помилки у представленій інструментовці та не всі заняття записані в щоденнику репетицій. Незначні технічні помилки, що стосуються стабільності та віртуозності, корегуються під час виконання і майже не псують загального враження від виконання твору.

C (добре, 75-81 бал) – диригування магістранта відповідало рівню вимог «В», але допущено декілька помилок у інструментованій партитурі. Незначні технічні помилки, що стосуються стабільності та віртуозності, корегуються під час виконання і майже не псують загального враження від виконання твору.

D (задовільно, 69-74 бали) – допущено ряд техніко-диригентських помилок під час виконання творів. Інструментовка з помилками та недостатньо відредагована, відсутній щоденник репетицій. Серйозна технічна помилка на деякий час вибиває виконавця із образу проте відбувається швидке корегування власної репродукції твору.

E (достатньо, 60-68 балів) – диригування магістранта відповідало рівню вимог «Д», але інструментовка була з виправленими помилками і не досить охайною. Будь-яка технічна помилка на деякий час вибиває виконавця із образу і тим самим порушує загальне враження від виконання, через неможливість миттєвого корегування власної репродукції твору.

FХ (незадовільно, 35-59 балів) – під час виконання творів використано тільки тактування без диригентських штрихів та прийомів. Повноцінної інструментовки не представлено. Будь-яка технічна помилка на деякий час вибиває виконавця із образу і тим самим порушує загальне враження від

виконання, через неможливість миттєвого корегування власної репродукції твору. Виконання складає враження нестабільності і невибудованості по формі.

F (незадовільно, 1-34 бали) – зупинки під час керування оркестром. Відсутня техніка диригування. Не представлено інструментовку.

«Методика викладання фахових дисциплін у ВНЗ»

A (відмінно, 90-100 балів) – магістрант виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.

B (дуже добре, 82-89 балів) – магістрант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

C (добре, 75-81 бал) – магістрант вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.

D (задовільно, 69-74 бали) – магістрант відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

E (достатньо, 60-68 балів) – магістрант володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.

FХ (незадовільно, 35-59 балів) – магістрант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

F (незадовільно, 1-34 бали) – магістрант володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Фах

1. Алексеев А. Д. История фортепианного искусства / А. Д. Алексеев. – М. : Музыка, 1988.
2. Беркман Т.Л. Индивидуальное обучение музыке / Т.Л. Беркман – М.: Просвещение, 1964.
3. Вопросы фортепианного исполнительства (Очерки). Вып. III. – М.: Музыка, 1986.
4. Либсрман Э. Я. Творческая работа пианиста с авторским текстом / Э. Я. Либсрман – М.: Музыка, 1988.
5. Нейгауз Г'.Г. об искусстве фортепианной игры / Г.Г.Нейгауз. – М.: Музыка, 1987.
6. Савшинский Г. Работа пианиста над музыкальным произведением. – М.: Музыка, 1964.
7. Савшинский Г. Работа пианиста над музыкальным произведением / Г. Савшинский. – М. : Музыка, 1964.
8. Цыпин Г.М. Обучение игре на фортепиано / Г.М.Цыпин. – М.: Просвещение, 1984.
9. Щапов Л.П. Некоторые вопросы фортепианной техники / Л.П.Щапов. – М.: Музыка, 1968.

Концертмейстерський клас

1. Баренбойм Л. А. Школа игры на фортепиано: путь к музицированию / Л. А. Баренбойм. – М. ; Л : Сов. композитор, 1980. – Вып. 2. – 270 с.
2. 18. Брянская Ф. Навык игры с листа, его структура и принципы развития / Ф. Брянская // Вопросы фортепианной педагогики. – М. : Музыка, 1976. – Вып. 4. – С. 46–62.
3. Виноградов К. О специфике творческих взаимоотношений пианиста-концертмейстера и певца / К. Виноградов // Музыкальное исполнительство и 30 современность : сб. статей ; сост. М.А. Смирнов. – М. : Музыка, 1988. – С. 156 – 178.
4. Винокур Л.И. Первоначальное обучение искусству аккомпанемента: учеб.-метод. пособие [в 2-х ч.]. – М. : Изд-во МГПИ, 1978. – Ч. 1. – 46 с.
5. 21. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. / Н.П. Волкова. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
6. Гинзбург Л. С. О работе над музыкальным произведением / Лев Соломонович Гинзбург. – [4-е изд., доп.]. – М. : Музыка, 1981. – 143 с.

7. Готлиб А. Основы ансамблевой техники / А. Готлиб. – М. : Музыка, 1971. – 96 с.
8. Економова Е.К. Сумісна діяльність співака і концертмейстера у професійній підготовці студента-вокаліста: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Е. К. Економова. – Одеса, 2002. – 20 с.
9. Карнаухова Т.И. Развитие навыков подбора по слуху и транспонирования / Т.И. Карнаухова // Инструментальная подготовка учителя музыки. – М. : Изд-во МГПИ, 1986. – С.111 – 117.
- 10.Клименко Ж.А. Робота над основними навичками ансамблевого виконання. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2006. – 16 с.
- 11.Концертмейстерский класс / Сост. В.И. Пустовит // Программы педагогических институтов для специальности №2119 «Музыка». – М. : Просвещение, 1987. – Сб. №14. – С.115 – 134.
- 12.Концертмейстерский класс и ансамбль // Программы педагогических институтов для специальности №2119 «Музыка и пение». – М. : Просвещение, 1980. – Сб. 25. – С. 36 – 60.
- 13.Концертмейстерський клас і ансамбль : програма для музично-педагогічних факультетів та факультетів підготовки вчителів початкових класів і музики педагогічних інститутів / укл. А.Г. Болгарський, М.А. Моїсеєва. – К. : УДПУ, 1997. – 23 с.
- 14.Кубанцева Е. И. Концертмейстерство – музыкально-творческая деятельность / Е. И. Кубанцева // Музыка в школе. – 2001. – № 2. – С. 38–40. 31. Кубанцева Е. И. Методика работы над фортепианной партией пианиста-концертмейстера / Е. И. Кубанцева // Музыка в школе. – 2001. – № 4. – С. 52–55.
- 15.Крюкова И. А. Методы формирования импровизационных умений студентов в процессе концертмейстерской подготовки / И. А. Крюкова // Вопросы фортепианной педагогики. – М., 1980. – С. 124–131.
- 16.Крючков Н.А. Искусство аккомпанемента как предмет обучения / Н.А. Крючков. – Л. : Музгиз, 1961. – 72 с.
- 17.Люблинский А.П. Теория и практика аккомпанемента: методологические основы / А.П. Люблинский. – Л. : Музыка, 1972. – 80 с.
- 18.Мальцев С. М. О психологии музыкальной импровизации / Сергей Михайлович Мальцев. – М. : Музыка, 1991. – 85 с. 31
- 19.Михайлов И. Вопросы восприятия и рационализации фактуры в фортепианных аккомпанементах / И. Михайлов // О мастерстве

- ансамбlista : сб. науч. трудов / отв. ред. Т. Воронина. – Л. : Изд-во ЛОЛГК, 1986. – С. 59– 73.
20. Моїсеєва М.А. Спільна музично-виконавська діяльність як засіб формування професійних якостей учителя музики (на матеріалі концертмейстерського класу) : дис... канд. пед. наук. : спец. 13.00.02. – К., 1998. – 248 с.
21. О работе концертмейстера : сб. ст. / ред.-сост. М.А. Смирнов. – М. : Музыка, 1974. – 160 с.
22. Подольская В.В. Развитие навыков аккомпанемента с листа / В. В. Подольская // О работе концертмейстера / ред.-сост. М. Смирнов. – М. : Музыка, 1974. – С. 88 – 110.
23. Пустовит В.И. Концертмейстерская подготовка студентов музыкально-педагогического факультета : метод. пособие. – Минск : Минский гос. пед. институт, 1985. – 42 с.
24. Радина И. О работе концертмейстера со студентом-вокалистом // О мастерстве ансамбlista : сб. науч. труд. / И. Радина. – Л. : Изд-во ЛОЛГК, 1986. – С. 73 – 83.
25. Урываев С. Заметки о работе концертмейстера-пианиста в ДМШ / С. Урываев // О мастерстве ансамбlista : сб. науч. тр. / отв. ред. Воронина Т.А. – Л. : Изд. ЛОЛГК, 1986. – С. 84 – 91.
26. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.
27. Юцевич Ю.Є. Музыка : словник-довідник / Ю.Є. Юцевич. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 352 с.

«Оркестровий клас та диригування оркестром»

1. Барсова И. Книга об оркестре / И. Барсова. – 2-е изд. – М.: Музыка, 1978. – 208 с.
2. Воеводин В. Пособие для руководителя студенческого оркестра народных инструментов / В. Воеводин. – К.: Гос. метод. центр учеб. заведений к-ры и ис-в, 2003. – 143 с.
3. Калабська В. С. Оркестровий клас та ансамбль. Хрестоматія : навч. посібник / В. С. Калабська. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. – 176 с.
4. Лапченко В. П. Методика початкового навчання гри в оркестрі народних інструментів / В. П. Лапченко. – К. : Муз. Україна, 1985. – 64 с.
5. Мусин И. Техника дирижирования / И. Мусин. – Л.: Музыка, 1967 – 145 с.

6. П'єси для оркестру народних інструментів / Упор. А. Онофрієнко. – К. : Музична Україна. – 1976. – 120 с.
7. Роговська Є.В., Рутецький В.В. Оркестр народних інструментів : навчально-методичний посібник / Є. В. Роговська, В. В. Рутецький. – Житомир : ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – 220 с.

«Методика викладання фахових дисциплін у ВНЗ»

1. Аккордеонно-баянное исполнительство : Вопросы методики, теории и истории / Сост. О М. Шаров. – СПб. : Композитор•Санкт-Петербург, 2014. – 136 с., [8] л. портр.
2. Алексеев А.Д. Из истории фортепианной педагогики: Хрестоматия / А. Д. Алексеев. – Киев, 1974. – 165с.
3. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано / А. Д. Алексеев. – М.:Музыка, 1978. – 288с.
4. Апрелева В.А. Очерки по гносеологии и психологии музыкального процесса / В.А. Апрелева. – Челябинск : Изд-во Юргу,1999. – 178 с.
5. Арановский М. Г. Два этюда о творческом процессе / М. Г. Арановский // Процесс музыкального творчества. – М. : Музыка, 1993. – С. 56 – 77.
6. Арановский М. Г. Мышление, язык, семантика / М. Г. Арановский // Проблемы музыкального мышления. – М. : Музыка, 1974. – С. 90 – 128.
7. Арановский М. Г. Структура музыкального жанра и современная ситуация в музыке / М. Г. Арановский // Музыкальный современник. – М. : Сов. композитор, 1987. – Вып. 6. – С. 5 – 44.
8. Арановский М. Г. О психологических предпосылках предметно-пространственных слуховых представлений / М. Г. Арановский // Проблемы музыкального мышления. – М.: Музыка, 1974. – С. 252 – 271.
9. Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс / Асафьев Б. В. – [2-е изд.]. – Л. : Музыка, 1971. – 376 с., нот.
10. Баренбойм Л. А. Вопросы фортепианной педагогики и исполнительства / Л. А. Баренбойм. – Л.: Сов.комп., 1969. – 288с.
11. Баренбойм Л. А. Путь к музицированию / Л.А.Баренбойм. – Л.: Сов.комп., 1979.-352с.
12. Білий Є. М. Технологія гри на трубі. Лексика джазу : метод. рекомендації : досвід анатомічного та фізіологічного дослідження проблем / Білий Є. М. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 168 с. : іл., нот.
13. Богино Г. К. Игры – задачи для начинающих музыкантов / Г.К.Богино. – М.: Музыка, 1974. – 296 с.
14. Бодки Э. Интерпретация клавирных произведений И. С. Баха / Э. Бодки. – М.: Музыка, 1993. – 388с.
15. Браудо И. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе / И. Браудо. – М.; Л. : Музыка, 1965. – 83 с.

16. Власов В. П. Методика роботи баяніста над поліфонічними творами : навч. посіб. / В. П. Власов. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2010. – 116 с. с.
17. Голубовская Н. И. Искусство педализации (о музыкальном исполнительстве) / Н. И. Голубовская. – Л.: Музыка, 1967. – 111 с.
18. Горенко Л. М. Робота баяніста над музичним твором : метод. поради / Горенко Л. М. – К. : Музична Україна, 1982. – 52 с.
19. Гофман И. Фортепианная игра : ответы на вопросы о фортепианной игре / Гофман И. – М. : Музгиз, 1961. – 224 с.
20. Григорьев В. Ю. Методика обучения игре на скрипке / В. Ю. Григорьев. – М. : Издательский дом «Классика-XXI», 2006. – 256 с.
21. Давидов М. А. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста (акордеоніста) : підручник для вищ. та середніх муз. навч. закладів / М. А. Давидов. – К. : Муз. Україна, 2004. – 290 с.
22. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах : навч. посіб. / Наталія Кашкадамова. – К. : Освіта України. – 2009. – 416 с.
23. Князев В. Ф. Теоретичні основи виконавської підготовки баяніста-акордеоніста : навч.-метод. посіб. / Владислав Князев. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. – 216 с.
24. Коган Г. М. Вопросы пианизма : Избранные статьи / Г. М. Коган. – М.: Сов. композитор, 1968. – 461 с.
25. Корто А. О фортепианном искусстве / А. Корто. М.: Музыка, 1965. – 363 с.
26. Корыхалова Н. П. Увидеть в нотном тексте... : О некоторых проблемах, с которыми сталкиваются пианисты (и не только они) / Корыхалова Н. П. – СПб. : Композитор•Санкт-Петербург, 2008. – 256 с., нот.
27. Корыхалова Н. П. Играем гаммы : учеб. пособие / Н. П. Корыхалова. – СПб. : Композитор, 2003. – 84 с.
28. Либерман Е. Я. Творческая работа пианиста с авторским текстом / Либерман Е. Я. – М. : Музыка, 1988. – 236 с.
29. Липс Ф. Искусство игры на баяне / Липс Ф. – М. : Музыка, 1985. – 158 с., нот.
30. Майкапар С. Как работать на рояле / С. Майкапар. – Л.: Гос. муз. изд-во, 1963. – 32 с.
31. Максимов В. А. Баян. Основы исполнительства и педагогики. Психомоторная теория артикуляции на баяне : пособие для учащихся и педагогов муз. школ, училищ, ВУЗов / В. Максимов. – СПб. : Композитор•Санкт-Петербург, 2003. – 256 с., нот.
32. Мартинсен К. А. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / К. А. Мартинсен. – М.: Музыка, 1977. – 128 с.

33. Мартинсен К. А. Индивидуальная фортепианная техника / К. А. Мартинсен – М.: Музыка, 1966. – 220 с.
34. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры : записки педагога / Нейгауз Г. Г. – [5-е изд.]. – М. : Музыка, 1988. – 240 с., портр., ил., нот.
35. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры / Г. Нейгауз. – М. : Гос. муз. изд-во, 1958. – 318 с.
36. Олексюк О. М. Методика викладання гри на народних інструментах : навчальний посібник / О. М. Олексюк. – К. : ДАККіМ, 2004. – 135 с.
37. Пуриц І. Г. Гра на баяні : метод. статті : [пер. з рос.] / І. Г. Пуриц. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2007. – 232 с.
38. Радзівіл Т. А. Теоретико-методичні основи формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів в умовах мистецько-педагогічної освіти : навч.-метод. посіб. / Радзівіл Т. А. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – 129 с.
39. Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : навчальний посібник / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
40. Савшинский С. Работа пианиста над музыкальным произведением / С. Савшинский. – М.; Л. : Музыка, 1964. – 186 с.
41. Савшинский С. Работа пианиста над техникой / С. Савшинский. – Л. : Музыка, 1968. – 107 с.
42. Семешко А. А. Виконавська майстерність баяніста. Методичні основи : навч. посіб. / Анатолій Семешко. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2009. – 144 с.
43. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов // Теплов Б. М. Избранные труды. – М. : 1985. – Т.1. – С. 42–223.
44. Усов Ю. А. Методика обучения игре на трубе : Учеб. пособие / Ю. Усов. – М. : Музыка, 1984. – 216 с., нот.
45. Швейцер А. Иоган Себастьян Бах / А. Швейцер; пер. с нем. Я. Друскина. – М. : Музыка, 1965. – 725 с.
46. Шульпяков О. Вопросы методологии развития двигательной техники музыканта-исполнителя / О. Шульпяков // Вопросы теории и эстетики музыки. – Л., 1968. – Вып. 8. – С. 186–206.
47. Щапов А. П. Некоторые вопросы фортепианной техники / А. П. Щапов. – М. : Музыка, 1968. – 248 с.